

Спарти, сповідували політику гостинності для чужинців, які були майстрами власних справ. Вони ніколи не могли стати громадянами Афін, але робили багато значного для поліса й самих себе. Сократ був громадянином Афін, а софісти – Протагор, Продік, Горгій – чужинцями, які власними зусиллями завойовували авторитет у полісі. Саме наявність цієї лінії протистояння софістів та Сократа відіграла значну роль в антропологічному повороті Античності, суб'єктивації думки, розвитку логіки, без чого були б неможливими пізніші відкриття Аристотеля у цій галузі.

Дев'ятий параметр інтелектуальних спільнот – інтелектуальна репутація. Складність концепту «інтелектуальна репутація» полягає у тому, що вона, з одного боку, може бути ототожненою з творчістю, враховуючи той факт, що інтелектуальна велич полягає у виробництві таких ідей, які мають вплив на наступні покоління через три варіанти розвитку подій: повтор цих ідей, розвиток їх, а також заперечення з максимою, спрямованою на утворення нових підходів [1, р. 129]. А з іншого боку, яким чином відбувається зростання одних ідей та занепад інших, чому в історії є значимими одні імена, а інші занурюються у небуття? Тут потрібно враховувати різноманітні – історичні, політичні, світоглядні тощо – умови передавання культурного капіталу, емоційної енергії, структурного відчуття власних можливостей [1, р. 131–132], тобто виходу на певний метатеоретичний рівень дослідження.

Список використаних джерел

1. Collins R. The Sociology of Philosophies: A Global Theory of Intellectual Change. Harvard : Harvard University Press, 1998. 1098 pp.

Інна ШИНКАРЕНКО,
доцент кафедри гуманітарних
дисциплін та психології
поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат психологічних наук,
доцент,

ПСИХОДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ У ВОЄННИЙ ЧАС

Людина у XXI віці перебуває у стані стресу, в умовах екстремальних обставин, оскільки економічна та політична нестабільність, різноманітні соціальні проблеми, а також техногенні та екологічні фактори виходять за межі звичних, до яких особистість вже адаптувалася. Із такими умовами людина зіштовхується практично щоденно. Але нові виклики, заповідяні

воєнними діями на території нашої держави, вимагають від населення України необхідності відноситися до екстремальних умов як до елементу своєї життєдіяльності та вміти продуктивно долати ці важкі ситуації, виконуючи різноманітні способи. Але дуже часто, не маючи необхідних життєвих навичок, не володіючи достатньо сформованими внутрішніми механізмами подолання, особистість не може конструктивно вирішити складну ситуацію, що призводить до таких психічних станів, як фрустрація, стрес, а в подальшому – до глибоких внутрішніх проблем, кризи особистості [3, с. 328].

Термін «екстремальний» означає не лише небезпечну подію або сукупність небезпечних подій, він пов'язаний з діяльністю людини та її існуванням. Екстремальність – це не лише характер деякої ситуації або умов, але і показник внутрішнього психологічного стану. Стихійні лиха, аварії, катастрофи, кризи, конфлікти, військові дії та інші екстремальні умови частіше за все є неминучими у процесі життєдіяльності людей, і, беззаперечно призводять до стресу. Отже, понятійний апарат екстремальності містить основні терміни стресу, ризику, небезпеки, страху.

У стані психологічного стресу екстремальні ситуації виявляються першочерговим відношенням людини до певної події, обставин. Саме тому екстремальні, тобто незвичайні, важкі, неординарні умови для різних людей різні [1, с. 67].

Привернення уваги вчених та практиків до проблеми управління професійним стресом у правоохоронних органах пов'язано з потребами у нових технологіях розвитку стресостійкості та стабільності поліцейських.

Метою профілактики та нейтралізації негативних наслідків стресів у службовій діяльності, як наука і практика юридичної психології орієнтовані на виявлення можливих причин стресу, оцінку динаміки стрес-реагування, а також на впровадження психотехнологій профілактики та подолання негативних наслідків стресів.

На жаль, не існує універсальних профілактичних та корекційних засобів, які дозволяють у єдиний спосіб попередити різноманітні наслідки службових професійних стресів, тому профілактичні та корекційні засоби мають підбиратися залежно від типу функціонального стану, особистісних особливостей, специфіки ситуації та особливості професійної діяльності. У зв'язку з цим важливою складовою будь-яких програм психологічної профілактики та корекції є комплексна психодіагностика, яка містить методи вивчення стресових станів, стресостійкість особистості, профілактичних та організаційних стрес-факторів, а також стратегій поведінки. Окрім того, однією з важливих загроз є оцінка ефективності використання антистресових технологій [2, с. 115].

Проте існують певні труднощі психодіагностики стресових станів, які полягають у тому, що у різних психічних станах можлива різна специфіка реагування. Сучасні дослідження наголошують на тому, що специфіка емоційних реакцій у стресі опосередкована як гормональними, так і багатьма іншими фізіологічними реакціями організму, а саме, встановлена залежність

стресових реакцій від типологічних особливостей центральної нервової системи, є науково обґрунтовані дані про індивідуальну схильність до тих чи інших емоційних станів у стресових ситуаціях залежно від мозкової асиметрії «коркового гальмування».

Важливість питання суб'єктивних параметрів психологічного стресу пов'язаних з тим, що вони є такими індикаторами психічної стійкості (адаптованості до стресової ситуації) і опосередковано характеризують відновлення (когнітивну оцінку) до стрес-факторів. Отже, суб'єктивна симптоматика достатньо різноманітна і зміни психічного стану можуть проявлятися у всіх сферах психіки: в емоційній сфері – це почуття тривоги, апатії, депресії, емоційного дискомфорту; в когнітивній – прийняття загрози, небезпеки, оцінка ситуації як безпосередньої; в мотивацій – мобілізація сил або, навпаки, капітуляція; в поведінковій сфері – зміна активності, звичних темпів діяльності, прояв скутості в рухах або у спілкуванні. Спільне для всіх змін – зсув інтенсивності процесів у відповідній сфері у бік збільшення або зменшення [4, с. 273].

Отже, для системного розуміння професійного стресу та розробки психотерапії управління стресом необхідна комплексна психодіагностика стресу, що була б орієнтована на визначення системного характеру порушень у психічній реакції діяльності співробітників силових структур у певних, не сприятливих для життєдіяльності моментах і, включаючи вивчення процесуальних характеристик стресу (стрес-реакцій), що пояснювали б причини та механізми виникнення стресу, а також виявили особистісні та ситуаційні навколишні фактори. Усе це сприятиме розвитку патогенетичного підходу до управління стресом, орієнтованому на зняття причин стрес-реакцій, стрес-станів та стрес-синдромів, на відміну від симптоматичного підходу, орієнтованого тільки на результативний показник стресу (стрес-стан) і спрямованого на зняття несприятливих стрес-симптомів.

Актуальності дана проблема особливо набула в наш час, час воєнної агресії та роботи особового складу підрозділів підвищеного ризику при виконанні завдань в екстремальних умовах. Вона має бути предметом подальших наукових досліджень.

Список використаної літератури

1. Недря К. М. Стресостійкість у роботі поліцейського: навчально-практичний посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутрішн. справ, 2020 124 с
2. Розов В. І. Адаптивні антистресові психотехнології: навч. посібник. Київ : Кондор, 2005, 278 с.
3. Шинкаренко І. О. Психологічні наслідки впливу на особистість правоохоронця надзвичайних обставин. *Науковий вісник ДДУВС*. 2022, № 3 .С 326-335.
4. Шинкаренко І. О. Психічна та емоційна стійкість правоохоронців в екстремальних ситуаціях воєнного стану: Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану: зб. наук. праць ХНУВС. 2022. С. 274-276.